

Rauhanliiton uudeksi periaatejulistukseksi

SUOMALAINEN RAUHANLIIKE 100 VUOTTA **Mitä se tahtoo tänään?**

Suomen Rauhanliitto pitää keskeisinä seuraavia päämääriä. Niiden toteuttamisessa avainasemassa ovat hallitukset, mutta ne toteutuvat vain valistuneen yleisen mielipiteen, aktiivisen kansalaistoiminnan ja määrätietoisen vaikuttamisen avulla.

- Maailman kaikkien ihmisten ihmisarvoa kunnioitetaan. Jokaiselle taataan YK:n ihmisoikeuksien julistuksen ja ihmisoikeussopimusten mukaiset vapaudet ja oikeudet.
- YK:n peruskirjan mukaista kansainvälistä oikeusjärjestystä noudatetaan kaikissa kansainvälisissä suhteissa.
- Yksilön oikeutta kieltäytyä tappamasta kunnioitetaan ihmisoikeutena.
- Kansakuntien välillä ja niiden sisällä edistetään taloudellista ja sosiaalista tasa-arvoa. Tämä tavoite ohjaa etenkin maailmankaupan pelisääntöjä luovia järjestöjä ja kehitysyhteistyötä.
- Valtioiden väliset yhteistyösuhteet rakennetaan keskinäisen riippuvuuden ja tasa-arvon tunnustamisen perustalle. Taloudellisille ja sotilaallisille valtaresursseille perustuvat ylivaltaopyrkimykset hylätään.
- Kansakuntien ja ryhmien väliset konfliktit ratkaistaan turvautumatta väkivaltaan. Kansainvälisen yhteisön kykyä ja tietotaitoa edistetään paikallisten konfliktien ennalta ehkäisemisessä ja väkivallattomassa rauhanturvatoiminnassa.
- Kansainvälinen kriisinhallinta ymmärretään aina ensisijaisesti siviilikriisinhallinnaksi. Alueellisten järjestöjen kriisinhallintaoperaatiot suoritetaan aina yhteisymmärryksessä YK:n kanssa sen peruskirjaa ja ihmisoikeusnormeja noudattaen.
- Joukkotuhoaseiden, kuten ydinaseen, täydellinen ja tehokas kieltö toteutetaan välittömästi.
- Yleistä aseidenriisuntaa ja aseviennin kieltöä edistetään tehokkaasti. Armeijoihin ja niiden varusteluun sidottuja resursseja vapautetaan konfliktien ennalta ehkäisyyn ja rauhanturvatoimintaan sekä kehityksen ja inhimillisen turvallisuuden edistämiseen.
- YK:ta ja YK:n periaatteiden mukaisesti toimivia alueellisia kansainvälisiä yhteistyörakenteita vahvistetaan.

Pyrittäessä edistämään rauhaa on tärkeitä ymmärtää sotien muuttuva luonne

Sota on organisoidun väkivallan käyttämistä poliittiseen tarkoitukseen. Yhteiskunnalliset muutokset ja teknologian kehitys ovat vaikuttaneet – ja vaikuttavat edelleen voimakkaasti - sotien luonteen muutokseen.

Ihmiskunnan historiassa valtaerot hallitsijoiden ja hallittujen välillä ovat perinteisesti olleet suuria. Klassinen sota oli alueellisten hallitsijoiden välistä taistelua todellisista tai luulotelluista eduista. Hallitut olivat taistelijoina ja siviileinä sotien uhreja.

Yhteiskuntien demokratisoituminen vähentää sotien todennäköisyyttä. Demokratian laajamittainen hyväksytyksi tuleminen on kuitenkin historiallisesti nuori asia. Se tapahtui vasta toisen maailmansodan jälkeen. Demokraattisten arvojen laajaan kansainväliseen läpimurtoon liittyi YK:n perustaminen. Siitä huolimatta maailma ajautui ideologisesti kahtia jakautuneena yli viideksi vuosikymmeneksi kylmään sotaan ja tuhoisaan kilpavarusteluun.

Demokratian läpimurron ja YK-järjestelmän perustamisen lisäksi klassisten sotien vaaraa ovat vähentäneet alueellisten valloitusten taloudellisen arvon väheneminen, joukkotuhousteiden mahdollisen käytön sietämättömäksi nostama sotien inhimillinen hinta ja joukkotiedotuksen välittämä konfliktien ajantasainen globaali julkisuus.

1900-luvun jälkipuoliskolla toteutui kolmen aikaisemman vuosisadan aikana luodun ja ylläpidetyn siirtomaajärjestelmän purkaminen. Se perustui YK:ssa saavutettuun kansainväliseen yhteisymmärrykseen. Prosessi tuotti siitä huolimatta sekä vapaussotia että sisällissotia.

Kylmä sota ja siirtomaajärjestelmän purkautuminen kietoutuivat monin tavoin yhteen. Siirtomaajärjestelmä on nyt purettu lähes kokonaan, mutta se on jättänyt jälkeensä epäterveitä kansainvälisiä riippuvuuksia ja epädemokraattisia poliittisia valtajärjestelmiä, jotka aiheuttavat edelleen herkästi aseellisia konflikteja.

Klassinen sota valtioiden välillä on toteutuneen kehityksen seurauksena muuttunut äärimmäisen epätodennäköiseksi. Tämän päivän maailmassa aseelliset konfliktit ovat paikallisia ja yleensä valtioiden sisäisiä. Uutta on myös globaalisti toimiva terrorismi.

Inhimillinen turvallisuus, demokratia ja rauha ovat toistensa edellytyksiä

Klassisten sotien maailmassa tärkeimpänä rauhan säilyttämisen keinona pidettiin asevarustelua ja voimatasapainoa: ”Jos haluat rauhaa, varustaudu sotaan.” Tämä anarkistista kansainvälistä järjestelmää säilyttänyt viisaus joutui 1900-luvun maailmassa tekemään tilaa uusille rauhan rakentamisen ja ylläpitämisen periaatteille.

YK-järjestelmä perustamisen myötä on tunnustettu, että rauhan turvaaminen on globaalin yhteistyön kysymys. Pitkällä aikavälillä tärkeimpiä kainoja ovat kehitysyhteistyö, ihmisoikeussopimusten tehokas edistäminen sekä asuttavan ekosysteemin ja luonnonvarojen riittävyyden turvaaminen. Kaikissa näissä asioissa YK on tehnyt hyvää työtä, mutta Yhdistyneiksi kansakunniksi liittyneeltä maailmanyhteisöltä on vaadittava paljon enemmän ja paljon nopeammin.

Periaatteidensa mukaisesti YK:n on toimittava aina, kun rauha on missä tahansa maailmankolkassa uhattuna. Kylmän sodan aikana valtiollisen suvereniteetin ehdoton kunnioittaminen oli se hinta, jonka maailma maksoi siitä, että YK-järjestelmä säilyi hengissä. Kylmän sodan jälkeen on omaksuttu uusi periaate, jonka mukaan kansainvälinen yhteisö ei voi sallia missään valtiollisen suvereniteetin suojassa tapahtuvaa laajamittaista ihmisoikeuksien loukkaamista, ei etenkin kansanmurhaa ja rikoksia ihmisyyttä vastaan. Uuden periaatteen nimi on suojeluvastuu.

Paikallinen kriisinhallinta on näin saanut globaalin poliisitoiminnan luonteen. Sen tavoitteena tulee olla ihmisoikeusrikoksiin syyllistyneiden saattaminen oikeudelliseen vastuuseen. On välttämätöntä, että myös paikallista kriisinhallintaa ja rauhanturvatoimintaa toteutettaessa noudatetaan tunnontarkasti kansainvälisiä ihmisoikeus- ja humanitaarisia sopimuksia.

Kriisinhallinnan tavoitteena on aina oltava, että paikallinen väestö saa demokraattisen vastuun oman elämänsä järjestämisestä ja että paikallinen väestö pääsee toimiviin yhteistyösuhteisiin muun maailman kanssa. Demokratia on ristiriitojen ja etujen rauhanomainen sovittelujärjestelmä. Se on vaihtoehto sodalle. Elämä vailla pelkoa ihmisoikeuksia kunnioittavassa yhteiskunnassa osallistumiseen oikeutettuna demokraattisena kansalaisena on inhimillistä turvallisuutta.

Kuten arvostusta osakseen saavan poliisitoiminnan valtioiden sisällä, samoin kansainvälisen kriisinhallinnan tulee perustua yhteisesti säädettyyn lakiin. YK-järjestelmä ja kansainväliset sopimukset tarjoavat tämän lakiperustan. Tämän vuoksi kysymys kriisinhallintatoiminnan valtuutuksesta eli ns. mandaatista on tärkeä. Mikään valtio tai valtioryhmä ei saa – hyvinkään aikomuksin – toimia yksipuolisesti.

Sota ei ole ihmisluonnosta johtuva kohtalonomainen välttämättömyys. Turvautuminen väkivaltaan tai sen uhkaan poliittisten tavoitteiden edistämiseksi on rikos. Kuten muunkaan rikollisuuden torjunnassa brutaali kansainvälinen poliisitoiminta ei ole ainoa eikä läheskään paras keino sotaan turvautuvien taltuttamiseksi. Rauhaa tehokkaammin edistävä vaihtoehto on inhimillinen turvallisuus ja demokratia.

Suomen Rauhanliitto on osa kansainvälistä rauhanliikettä

Suomen Rauhanliiton juuret ulottuvat autonomisen Suomen aikaan. Järjestö perustettiin Tampereella 10. helmikuuta vuonna 1907. Vuonna 1910 Suomen Rauhanliitto oli ensimmäisen kerran edustettuna International Peace Bureau (IPB) maailmankongressissa Tukholmassa. Järjestön toiminnan keskeytti ensimmäinen maailmansota.

Nykyinen Rauhanliitto on toiminut yhtäjaksoisesti vuodesta 1920, ensin Suomen Rauhanliitto – Kansainliittoyhdistys –nimisenä ja toisen maailmansodan jälkeen nykyisellä nimellään Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry. Liitto on puoluepoliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Kolme viimeistä vuosikymmentä se on toiminut useiden erilaisten rauhanjärjestöjen ja toimintaryhmien keskusjärjestönä.

Rauhanliitto tukee tieteellistä rauhantutkimusta ja muuta tieteellistä työtä, joka edistää konfliktien väkivallattomien ratkaisukeinojen löytämistä ja edistää aktiivisesti rauhan säilymistä.

Rauhanliiton kansainvälinen viitejärjestö IPB on perustettu vuonna 1892 edistämään kansainväliselle oikeudelle pohjautuvaa kansainvälistä järjestelmää ja kansojen välistä rauhaa. IPB vaikutti ratkaisevasti vuonna 1899 Haagissa pidetyn maailman ensimmäisen kansainvälisen rauhankokouksen aikaansaamiseen. Kokous päätti Haagin kansainvälisen tuomioistuimen perustamisesta, joka on nykyisin vanhin osa YK-järjestelmää. IPB on maailman vanhin ja maailman laajin rauhan puolesta toimivien kansalaisjärjestöjen verkosto. IPB:llä on konsulttistatus YK:ssa.

Rauhanliiton periaatteet

Rauhanliiton nimen kehitys ja liiton varhainen sitoutuminen IPB:n kansainväliseen verkostoon kertovat osaltaan siitä filosofiasta, johon Rauhanliiton toiminta on pohjautunut. Kehitys osoittaa, että maailman poliittisesti sitoutumaton rauhanliike on alusta alkaen ollut realistinen. Kansainvälinen järjestelmä ja sen rauhanturvakeinot ovat kehittyneet rauhanliikkeen viitoittamaan suuntaa.

Tämän julistuksen pohjana oleva Rauhanliiton periaatejulistus hyväksyttiin liiton vuosikokouksessa Finströmissä 9.7.1977. Julistus hyväksyttiin uusitussa muodossa kaksikymmentä vuotta myöhemmin Rauhanliiton syyskokouksessa Helsingissä 29.11.1997. Tämä uusittu julistus, joka annetaan suomalaisen rauhanliikkeen 100-juhlavuonna, on hyväksytty 10.2.2007 liiton juhlakokouksessa Tampereella.